

*Дубінський Костянтин**асистент кафедри теорії і практики перекладу**Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка**Тернопіль, Україна*

ДІЕГЕТИЧНА МУЗИКА ЯК ОБ'ЄКТ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ: СТРАТЕГІЇ ДУБЛЮВАННЯ

Станом на сьогодні дубляж кінофільмів є найпопулярнішим видом аудіовізуального перекладу в Україні, оскільки більшість стрічок, які надходять в український прокат з-за кордону, демонструють у кінотеатрах. Відповідно, дублюванню підлягають фільми різних жанрів, а зокрема й мюзикли, які через свою інтерсеміотичну природу ускладнюють роботу перекладачам. Першочергове завдання дубляжу – забезпечити природність мовлення та органічність у відображенні дійсності кіно. А у випадку мюзиклу цей багатшаровий виклик ускладнюється і головною особливістю цього жанру, що впливає з його назви, – музикою та піснями.

Перед тим як перейти до основної частини розвідки, варто зазначити, що фільмам-мюзиклам притаманна дієгетичність пісень. За визначенням А. Берндта дієгетична музика – це компонент цілісного перформансу, який не можна вважати самостійним без візуального та наративного контексту [5, с. 63]. Тобто пісні у мюзиклах мають ту ж саму функцію, що і звичайні розмови: вони є невід'ємною частиною кінотексту. Виходячи з цього, можна стверджувати, що пісенна лірика також повинна бути перекладеною, оскільки має своє смислове навантаження.

Концепт дієгетичності логічно підводить нас до розуміння того, що музичний номер у фільмах такого типу дорівнює сцені, яку, за словами І. Роздобудько, також диференціюють на зав'язку, розвиток дії та кульмінацію/розв'язку [4, с. 116]. Дж. Геллерман класифікує пісні у мюзиклах за подібною класичною моделлю, хоча і з більш конкретизованими відгалуженнями. Наприклад, його диференціація музичних номерів у фільмах включає у себе пісні, які розкривають головного героя та його мрії, характеризують антагоністів та пояснюють їх ображеність на світ, показують кризу протагоніста у критичний момент, а також яскраво та феєрично показують розв'язку сюжету [6]. Зрозуміло, що ця класифікація вимагає від перекладача вибору відповідних структур та рішень, які б допомогли природно адаптувати оригінальний комунікативний намір режисера, при цьому зберігаючи структуру пісні та корелюючи із всіма подіями, які відбуваються на екрані.

Ці функції пісень яскраво ілюструє пісня “All is Fair” у виконанні Галь Гадот у фільмі «Білосніжка» (2025 р., реж. Марк Вебб) [2]. Виконання та постановка цієї композиції у кінореальності є класичним прикладом виявлення дієгетичності та функціональності класифікації пісень у фільмах-

мюзиклах. Саме за її допомогою Зла Королева висловлює свою життєву філософію та мотивує свої погані вчинки, водночас взаємодіючи із мисливцем, який так і не спромігся вбити Білосніжку. Відтворення цієї сцени у дубляжі вимагає передачі прагматичного змісту, збереження музичного візерунка композиції, а також дотримання суворих вимог дубляжу.

Центральним мотивом пісні з точки зору семантики є, власне, її назва “All is Fair”, яка в англійській мові має продовження – “...in love and war”, проте має дещо інше закінчення у фільмі – “...when you wear the crown”, що дослівно може означати «коли носиш корону – дозволено все». І, власне, українська кіноверсія відходить від безособового виправдання до активної маніфестації: «Суд створю, бо сяю вінцем» [1], що не викривляє образ героїні Галь Гадот, а ще більше підкреслює її безпринциповість та жорстокість. Більше того, перекладачеві вдалося відтворити ритмічну структуру рядка, зберігши ту ж кількість складів, що в оригіналі. Що найважливіше, у відеофрагменті можна помітити, що злодійка постійно перебуває обличчям перед камерою, проте рухи губ на екрані синхронізовані з українською звуковою доріжкою, тобто зберігається те, що О. Полякова називає «фонетичним синхронізмом» [3], або ж, якщо підбирати більш професійний відповідник, ліпсинк. Пояснити це можна тим, що перекладач зберіг фонетичний збіг голосних звуків, завдяки чому забезпечується синхронність рухів губ акторки та звучання протяжного голосного в українському дубляжі. А слова перекладу, до того ж, збігаються і з зображенням, адже на слові «вінцем» лиходійка вказує на свою корону.

Отже, як видно із аналізу фрагмента, переклад дієгетичних пісень у мюзиклах – це не лише адаптація поетичної та музичної форми, а складний інтерсеміотичний процес, який вимагає розуміння сюжетної функції композиції та суворого регламенту дублювання, зокрема фонетичного синхронізму та кореляції типу «слово – рух». Комплексне дотримання цих правил допоможе створити враження органічного звучання композиції мовою перекладу, зберігаючи емоційний вплив оригіналу

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вебб Марк (Режисер). 2025. Білосніжка [Фільм]. Walt Disney Pictures. URL: <https://megogo.net/ua/view/26309466-bilosnizhka.html> (дата звернення: 30.05.2026)
2. Версія скрипту: Snow White [Electronic resource]. URL: https://www.springfieldspringfield.co.uk/movie_script.php?movie=snow-white-2025 (дата звернення: 30.05.2026)
3. Полякова О. В. Стратегія відбору ліпсинк-відповідників за принципом фонетичного синхронізму у дубляжі англomовних анімаційних фільмів українською. URL: <https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2014/n45/91.pdf>
4. Роздобудько І. В. Структура кіносценарію. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2020. Вип. 26. С. 114-121.

5. Berndt A. Diegetic Music: New Interactive Experiences. Game Sound Technology and Player Interaction: Concepts and Developments / ed. by M. Grimshaw. IGI Global, 2011. P. 60–76.
6. Hellerman J. The Musical Genre in Film and TV (Definition & Examples): веб-сторінка. URL: <https://nofilmschool.com/musical-genre> (дата звернення: 30.05.2026)

Загородня Людмила

*кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна*

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ АСПЕКТИ ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЇ ТА ТРАНСТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Дослідження термінології та її функціонування в мовній системі належить до пріоритетних завдань сучасного перекладознавства, оскільки взаємодія між спеціальною та загальноживаною лексикою безперервно еволюціонує, створюючи нові виклики для міжмовної еквівалентності. У межах лінгвістичного аналізу особливий інтерес для фахівця з перекладу становлять процеси термінологізації (переходу слів із загальним значенням у сферу термінів), а також транстермінологізації (лексичних змін, яких зазнають терміни при переході в іншу галузеву сферу).

У когнітивному аспекті термінотворення відбувається переважно шляхом семантичної деривації, зокрема через метонімію та метафору, що передбачає використання знака з однієї предметної сфери для позначення іншої [4, с. 618]. Причини термінологізації зумовлені динамічним розвитком наукового знання та потребою номінації нових об'єктів, де наукове пізнання ґрунтується на побутовому досвіді: формування поняття передбачає доповнення первинного, чуттєвого змісту слова вторинним, раціональним наповненням [2, с. 216; 3, с. 159]. Таким чином, терміни є результатом логічного осмислення пізнавальної діяльності людини. Водночас галузеві підсистеми розвиваються не ізольовано, а в тісній взаємодії, що зумовлює постійну міграцію одиниць між ними. Це явище, яке у науковій літературі також визначають як «ретермінологізація» або «міжгалузева трансформація», відображає здатність терміносистем до адаптації через переосмислення вже існуючого терміна та його перетворення у міжгалузевий омонім [1, с. 79]. Для перекладача розуміння цих механізмів є важливими, оскільки вони розкривають етимологію терміна та логіку його функціонування в системі мови перекладу.

Практичний аспект відтворення термінологізованих одиниць чітко простежується на прикладах з інформаційної галузі. Так, англійське слово